

ตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย – ลาว : กรณีศึกษาบ้านนาต่า ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมและ
บ้านปากเปง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
Local Community Market at Thai – Lao Border : A Study of Nad Tha Village, Ban Glang Sub-district,
Muang District, Nakhon Phanom Province and Pag Peng Village, Thakhak District, Khammouan
Province, Lao People's Democratic Republic

สมนึก ปัญญาสิงห์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail: sompan@kku.ac.th

เศกสรรค์ ยวงนิษฐ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail: sekyon@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษา ตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย – ลาว : กรณีศึกษาบ้านนาต่า ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมและบ้านปากเปง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ค้าท้องถิ่นและเส้นทางการไหลเวียนของสินค้าชายแดนไทย-ลาว 2) เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการตลาดชุมชน ประเภทของสินค้าท้องถิ่นและภายนอกท้องถิ่นชายแดนไทย-ลาว และ 3) เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม การท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-ลาว ผลการศึกษาพบว่าชาวบ้านทั้งสองฝั่งส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง มีอาชีพหลักทำนา ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านฝั่งไทยนิยมซื้อไม้ไผ่จากฝั่งลาวเพื่อมาสานกระบุงข้าว นอกจากนี้ชาวบ้านทั้งสองฝั่งยังมีอาชีพทำประมงตามลำน้ำโขง การจัดการตลาดชุมชนท้องถิ่นไทย-ลาว เป็นไปตามข้อตกลงของเจ้าหน้าที่ราชการทั้งสองประเทศ เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดและท้องถิ่น พ.ศ. 2547 เริ่มเปิดจุดผ่อนปรนอย่างเป็นทางการ ด้านวัฒนธรรม สังคม และการท่องเที่ยว ชาวบ้านทั้งสองฝั่งไทยและลาวมีพื้นฐานความสัมพันธ์กันทางเครือญาติมาก่อน บางครอบครัวแต่งงานกันระหว่างคนไทยกับคนลาว รวมทั้งการร่วมงานบุญประเพณี หลังจาก สปป.ลาว เปลี่ยนแปลงการปกครองทำให้ความสัมพันธ์ของประชาชนทั้งสองฝั่ง เปลี่ยนแปลงไปบ้างพอสมควร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่และความสัมพันธ์ระดับประเทศทั้งสอง ชาวลาวที่เจ็บป่วยได้ขออนุญาตเดินทางผ่านจุดผ่อนปรนเพื่อเข้ามารักษาที่ฝั่งไทยได้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สินค้าจากฝั่ง สปป.ลาว เป็นสินค้าที่มาจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าฝั่งไทยแต่ส่วนใหญ่เป็นไปตามอนุสัญญาไซเตสว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งห้ามนำเข้าชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ รวมทั้งข้อตกลงระหว่างหน่วยงานระดับอำเภอและจังหวัด ด้านการพัฒนาและความเข้มแข็งของชุมชน ผู้นำชุมชนบ้านนาต่า เจ้าหน้าที่ฝั่งไทยและ สปป.ลาว มีการประสานงาน ป้องกันและแก้ปัญหาการลักลอบ

นำยาเสพติดข้ามประเทศและร่วมกันแก้ไขปัญหาสินค้า สินค้าต้องห้าม สินค้าลิขสิทธิ์ สินค้าหนีภาษี บ้านนาต่า (หมู่ที่ 1,2,11) ได้ร่วมกันตั้งคณะกรรมการตลาดชุมชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวแทนชาวบ้านร่วมกันตรวจสอบบุคคล เดินทางเข้า-ออกตามพื้นที่ชายแดนเพื่อความสงบและความปลอดภัยของชุมชน ปัญหาที่พบเห็น ได้แก่ ปัญหาเยาวชน ปัญหายาเสพติด ปัญหาคุณภาพการศึกษา ปัญหาความยั่งยืนในการดำเนินโครงการตามนโยบายของรัฐบาล

คำสำคัญ : ตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย – ลาว

Abstract

The objectives of this qualitative research were 1) to study the relationship between traders at the border local community market, route and flow diagram of merchandise production 2) to study the characteristic and management of this market and types of local merchandise and outside; and 3) to study the impact on society, culture and economy, tourism, natural resources and environment.

The findings:

Most people on both sides has moderate status with rice growing as major occupation. About economic relation, Thai locals bought Loa bamboo to make sticky rice baskets. Both local's another occupation was fishery. The pattern of this local market was in accordance with both countries' official authorities and those at provincial and local levels. In (B.E.) 2547, the concession point was officially opened. On the socio-cultural side and tourism both locals of the Makong River basically related Inter-marriage in some families; they also attend traditional festivals together, after the change of ruling, relationship has adequately changed,

depending on the authorities' relationship, at local and country levels. Lao people with sickness ask permission from the concession point for Thai medical treatment. Concerning natural resources and environment, Lao merchandise came from more fertile areas than Thai side, but, in accordance with CITES Subcontract: For international trade, wild animals and plants near extinction are prohibited for sale including the agreement between agencies at district and provincial levels. About development and community strength, Ban Nad Tha leader, Thai-Lao authorities cooperated in preventing drug smuggling across the border and solving the problem of prohibited merchandise copyright and unpaid-duty merchandise three Moo-Ban 1,2,11 of Nad Tha village helped set up the community market's committee. Stage authorities, community leader and village representative helped check people walking in-out at the border for community's peace and safety. Current problems are found such as those of drugs, educational quality and sustainability of project implementation according to the government's policy.

Keyword: Local Community Market at Thai-Lao Border

1. บทนำ

ตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดีเพราะเป็นการส่งเสริมอาชีพ การมีงานทำ ลดการอพยพแรงงาน และยังมีส่วนสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจชุมชนภายในท้องถิ่น ตลาดชุมชนท้องถิ่นเป็นตลาดซื้อ-ขายสินค้าอุปโภคและบริโภค ระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก และเป็นส่วนหนึ่งของตลาดซื้อ-ขายสินค้าทั่วไปของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

ตลาดชุมชนชายแดนไทย-ลาว เป็นตลาดซื้อขายสินค้าอุปโภคและบริโภคระหว่างประชาชนชายแดนทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีความสามารถในการผลิตเพื่อการบริโภค และเพื่อขายรวมทั้งการจัดการสินค้าจากทรัพยากรธรรมชาติมาจำหน่ายภายในตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดน กล่าวคือตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนเป็นตลาดที่ประชาชนในท้องถิ่นได้กระทำกิจกรรมการค้าขายเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองในชุมชนท้องถิ่น เป็นเศรษฐกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจเพื่อการค้าขายของตลาดที่มีปริมาณการค้าขายสินค้าจำนวนมากๆ ในพื้นที่เสมือนเป็นตลาดเล็กในตลาดใหญ่หรือตลาดผสมผสาน (Mixed Market)

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ค้าท้องถิ่นและเส้นทางการไหลเวียนของสินค้าชายแดนไทย-ลาว
- 2) เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการตลาดชุมชนและประเภทของสินค้าท้องถิ่นภายนอกท้องถิ่นชายแดนไทย-ลาว
- 3) เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม การท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-ลาว

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข ได้ศึกษาเรื่อง **แนวโน้ม การค้าชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** พบว่า การค้าชายแดนเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2543 มีมูลค่าการส่งออก 16,960.6 ล้านบาท ซึ่งการค้าเหล่านี้ทำให้เกิดการจ้างงานในชุมชนการค้าชายแดน ตลอดจนทำให้ประชาชนในบางประเทศข้างเคียงมีสินค้าอุปโภคบริโภค การบริการและการจัดการปัญหาอุปสรรคการค้าชายแดน ซึ่งต้องให้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสถาบันการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคหมดไปหรือทำให้มีปัญหาอุปสรรคน้อยลง นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญต่อการค้าชายแดนมากยิ่งขึ้นและแนวทางการพัฒนาจึงควรเน้น 3 รูปแบบคือ การพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาค การพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและเร่งรัดพัฒนาอย่างยั่งยืน

จุฑารักษ์ ชันทะชา ได้ศึกษาเรื่อง **แนวทางการพัฒนาการส่งออกสินค้าผ่านเขตชายแดนไทย-ลาว** ในพื้นที่จังหวัดนครพนม พบว่า การค้าชายแดนไทย-ลาว ในจังหวัดนครพนมเป็นการค้าที่มีมูลค่าสูงเป็นอันดับที่ 4 และเป็นการค้าแบบเกินดุลมาโดยตลอด แต่ยังคงมีปัญหาในการส่งออกสินค้า ได้แก่ การปลอมแปลงสินค้าและสปป.ลาว มีระเบียบพิธีศุลกากรที่หลายขั้นตอน ข้อจำกัดของการขยายตลาดเนื่องจากกำลังการซื้อของประชาชนลาวมีน้อย ระบบทางการธนาคารยังไม่มีความพร้อมและการแข่งขันอย่างรุนแรง

ชีวิต สารพัตร ได้ศึกษาเรื่อง **อิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน** พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนชายแดนโดยรวม ประกอบด้วย ตัวแปรด้านนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดนและวัฒนธรรม) ตัวแปรด้านความกลมกลืนทางวัฒนธรรมและตัวแปรด้านอิทธิพลการค้าชายแดนและผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายแดนประเทศไทย ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาวและกัมพูชามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาช้านาน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารด้วยภาษาไทยลาว และกัมพูชา การนับถือศาสนาและการทำกิจกรรมทางประเพณีร่วมกันบริเวณชุมชนชายแดน ก่อให้เกิดความร่วมมือและสันติภาพ ประชาชนมีการค้าขายตามแนวชายแดนในลักษณะพึ่งพาสินค้าระหว่างกันเพื่อการดำรงชีพและสามารถพัฒนาไปสู่การค้าระหว่างประเทศ นโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดนและวัฒนธรรม) ปัจจัยต่างๆเหล่านี้ก่อให้เกิดการขยายตัว

ทางการค้า ชายแดน การลงทุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน ด้านการมีสินค้าอุปโภคบริโภค ด้านการจ้างงานและด้านการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งยังพบอีกว่าประชาชนในชุมชนชายแดนยังคงมีการลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวชายแดน เนื่องจากการขยายตัวทางการค้าชายแดน ความต้องการบริโภคสินค้าราคาถูก ไม่ต้องเสียภาษีอากร แรงจูงใจจากรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการลักลอบซื้อขายสินค้าและปัจจัยด้านพรมแดนที่มีบริเวณกว้างยากต่อการจับกุมของเจ้าหน้าที่

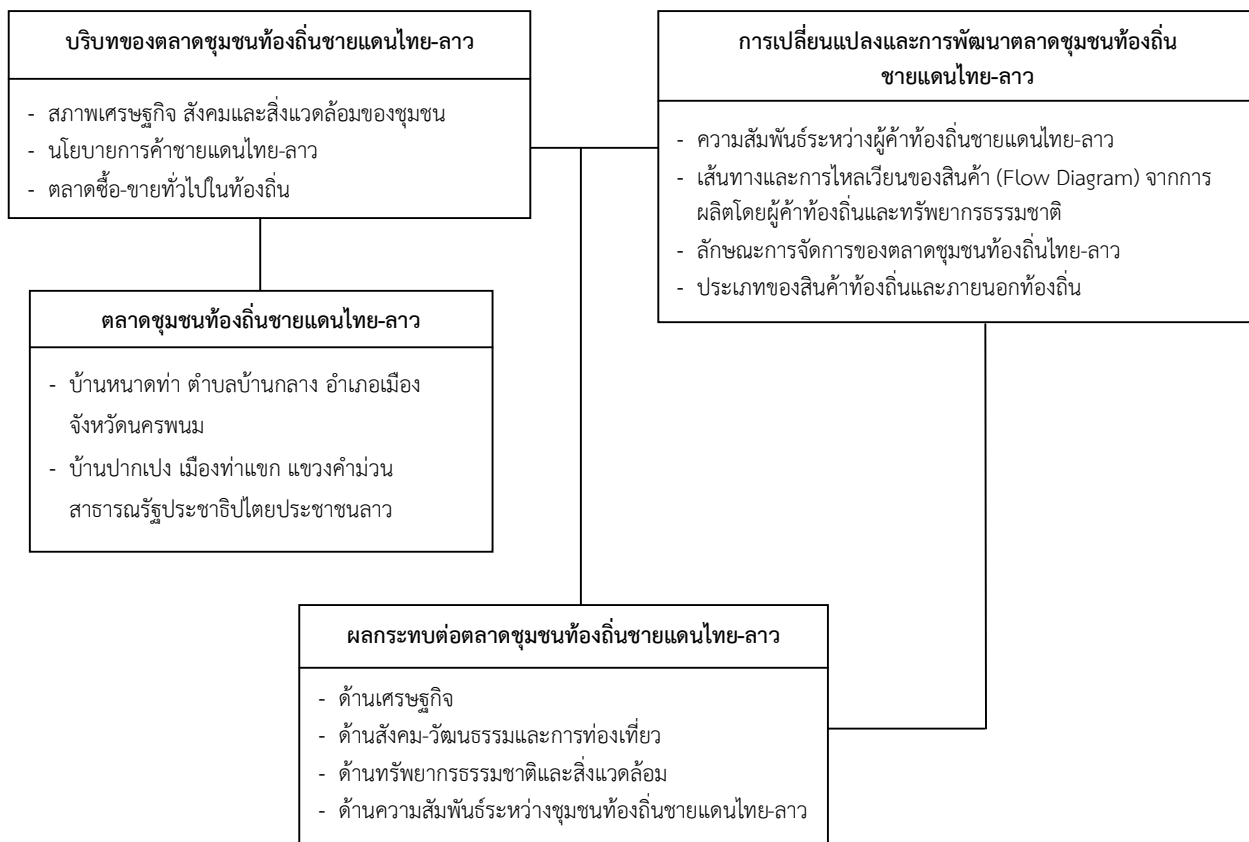
พิชิต เดชนิรันธา ได้ศึกษาเรื่อง **เศรษฐกิจสัมพันธ์ไทย-ลาว** พบว่า ประเทศไทย-ลาว มีเส้นทางติดต่อกันทางบก ได้แก่ เส้นทางหมายเลข 9 ของลาวที่เชื่อมต่อระหว่างมุกดาหารของไทยกับเส้นทางที่จะไปท่าเรือดานังในเวียดนามและเส้นทางหมายเลข 10 เชื่อมต่อกับสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จังหวัดหนองคาย เมื่อปี 2537 ยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ยิ่งแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีนโยบายเปิดรับนักลงทุนต่างชาติมากขึ้น ส่งผลให้การค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศขยายตัวไปสู่ประเทศใกล้เคียงในคาบสมุทรอินโดจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอนาคต

ศักรินทร์ นนทพจน์ มัลลิกา สมพลกรัง ได้ศึกษาเรื่อง **ระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนการค้า กรณีศึกษาจังหวัดหนองคาย** พบว่า มาตรการ กฏระเบียบ ข้อบังคับจุดผ่อนปรนการค้านั้นยึดตามกฎหมาย ศุลกากร โดยที่หากเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันจะยกเว้นการจดทะเบียนภาษีและหากเป็นสินค้าที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน สปป.ลาว จำเป็นต้องเรียกเก็บโดยเฉพาะสินค้าในหมวดภาษีสรรพสามิต

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ดำเนินการวิจัยบ้านนาหว้า ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมและบ้านปากเปง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสนทนากลุ่มทั่วไป (Group Discussion) การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การประมวลผลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบ (Constant Comparison) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการสร้างข้อสรุปอย่างเป็นองค์รวม (Holistic Approach) เสนอผลการศึกษาในลักษณะการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และจัดทำแผนผังไหลเวียน (Flow Diagram) ของสินค้า

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ผลการศึกษา

สภาพสังคม เศรษฐกิจและอาชีพทั่วไป (หมู่ที่ 1,2 และ 11) มีฐานะปานกลาง อาชีพหลัก ทำนา ปีละ 1 ครั้ง บางครอบครัวทำปีละ 2 ครั้ง เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งน้ำ คือ ลำห้วยบึงฮวก ผลผลิตต่อไร่ประมาณ 450 กิโลกรัม เช่น บางครอบครัว ทำนา 8 ไร่ ได้ข้าวเปลือก 120 กระสอบๆ ละ 2 หมื่นครึ่ง (ประมาณ 30 กิโลกรัม) ชาวบ้านใช้หน่วยนับน้ำหนักข้าวเป็นหมื่น หนึ่งหมื่น = 12 กิโลกรัม สภาพดินค่อนข้างสมบูรณ์ ไม้ยืนต้นที่พบเห็นโดยทั่วไป ได้แก่ มะม่วง มะขาม ขุนุน พืชผักสวนครัว ได้แก่ ตะไคร้ ต้นหอม ข่า กะหล่ำปลี ผักกาดขาว คื่นช่าย หอมแบ่ง บางครอบครัวมีอาชีพเสริมคือ จักสานกระติบข้าว ส่วนใหญ่ซื้อไม้ไผ่จากฝั่งลาวลำละ 50 บาท ชาวบ้านที่มีเรือหาปลาแม่น้ำโขงและลงทะเลเบียดเรือ จำนวน 25 คน ต้องมาจอดทะเลเบียดเรือหาปลาของตนเอง ชาวบ้านที่ยากจน มีอาชีพรับจ้างและกรรมกรแบกหามสินค้า บริเวณจุดผ่อนปรนชายแดน ไทย-ลาว ชาวบ้านฝั่งลาวมีฐานะทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยปานกลาง และส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน มีอาชีพทำนาและปลูกผักตามริมฝั่งโขง ชาวบ้านฝั่งไทยเกือบทุกครอบครัวมีหนี้สินจากการกู้เงินกับ ธกส. กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทและเงินกู้ธนาคารอื่น จำนวนหนี้สินสูงสุดประมาณ 100,000 บาท และน้อยสุดประมาณ 30,000 บาท ด้านสังคม ชื่อของหมู่บ้านขนาดมาจากในอดีตบริเวณรอบหมู่บ้านเต็มไปด้วยป่าหนาด การปกครองแบ่งออกเป็น 3 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 จำนวน 147 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 จำนวน 220 ครัวเรือน (รวมกับชาวบ้านที่แยกออกจากบ้านขนาด 20 หลังคาเรือน) และหมู่ที่ 11 จำนวน 140 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 1,700 คน ชาย 900 คน หญิง 800 คน การศึกษามีโรงเรียนชุมชนบ้านกลางเปิดสอนระดับอนุบาล-ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีโคตรบูรณ์ ต.บ้านกลาง เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 นักเรียนส่วนใหญ่นิยมไปศึกษาต่อในตัวเมืองนครพนมและบางคนศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยนครพนม ลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกประมาณ 3 - 4 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่มีอายุระหว่าง 23-30 ปี อพยพไปทำงานต่างถิ่น ประมาณ 800 คน เช่น โรงงานบริษัทและเดินทางไปต่างประเทศ เช่น เกาหลี บรูไน ญี่ปุ่นและมีชาวบ้านปากเปง เมืองท่าแขก สปป.ลาว มารับจ้างในฤดูเกี่ยวข้าวและบางคนเดินทางไปปลูกมันสำปะหลังใกล้เขตอำเภอเมืองนครพนม ผู้อพยพชาวไทยที่ไปทำงานต่างถิ่นส่วนใหญ่กลับมาเยี่ยมบ้านช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ ชาวบ้านสูงอายุมักเป็นโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง การรักษาพยาบาลชาวบ้านใช้บริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกลางสำหรับคนป่วยที่ต้องการความสะดวกรวดเร็วนิยมไปคลินิกในเมืองนครพนม กรณีผู้ป่วยอาการรุนแรงจะส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลนครพนม กลุ่มพัฒนาในชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน ซึ่งสนับสนุนโดยหน่วยงานพัฒนาชุมชน กลุ่มอสม. ซึ่งทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกลาง กลุ่มสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มผู้สูงอายุและโครงการ SML ซึ่งหมู่ที่ 1

ซื้อวัวมาเลี้ยงผ่านโครงการ SML หมู่ที่ 2 ดำเนินโครงการอยู่ดีมีสุข และปุ๋ยหมักชีวภาพ หมู่ที่ 11 ซื้อรถปั่นข้าวราคาประมาณ 200,000 บาท ปัจจุบันใช้งานไม่ได้เพราะขาดการจัดการบำรุงรักษาและซ่อมแซม เขตติดต่อกับชุมชน เหนือ ติดต่อกับ บ้านบึงรม ต.ดงขวาง อ.เมือง จ.นครพนม ตะวันออก ติดต่อกับ บ้านปากเปง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตะวันตก ติดต่อกับ บ้านดงยอ ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ.นครพนม ได้ ติดต่อกับ บ้านกลาง ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ.นครพนม

ประวัติความเป็นมาของตลาดชุมชนชายแดน บ้านขนาด ทำ คำว่า “ท่า” มาจากบ้านขนาดติดกับท่านี้ เปิดจุดผ่อนปรนอย่างไม่เป็นทางการเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี ต่อมา พ.ศ. 2545 หน่วยงานราชการอำเภอเมืองนครพนม ได้มีการประชุมและขออนุมัติเปิดจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนไทย-ลาว บริเวณท่านี้บ้านขนาดท่า หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ตรงข้ามกับบ้านปากเปง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนตามแนวชายแดนได้มีจุดซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและเป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพและขายสินค้าของชุมชน รวมทั้งในการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนใกล้เคียง ซึ่งเป็นความต้องการของตลาดในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง ชาวบ้านในเขตตำบลบ้านกลางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรและเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ หน่วยงานในพื้นที่ระดับอำเภอเมืองนครพนมได้ประสานและได้สร้างความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว โดยได้จัดตั้งเป็น คณะอนุกรรมการประสานงานชายแดนระดับอำเภอเมืองนครพนมและเมืองท่าแขก โดยมีการบันทึกร่วมกัน “ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่าควรเปิดจุดผ่อนปรนเพื่อการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า” เพื่อให้ประชาชนทั้งสองฝ่ายซื้อขายสินค้าระหว่างกันได้โดยสะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าทางการเกษตรและสินค้าอุปโภค บริโภค โดยแต่ละฝ่ายได้เสนอขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อเปิดเป็นจุดผ่อนปรนอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2545 ได้ประชุมร่วมกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีมติเห็นชอบการเปิดจุดผ่อนปรนและจังหวัดนครพนมได้แจ้งให้แขวงคำม่วน สปป.ลาว ได้พิจารณาและเห็นชอบการเปิดจุดผ่อนปรนการค้า

การเปิดจุดผ่อนปรนอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2547 เกิดจากคนในชุมชนที่มีความต้องการให้มีแหล่งการค้าเพราะเห็นที่บ้านขนาดท่า มีอาณาเขตติดต่อกับชายแดนไทย-ลาว ตรงข้ามบ้านปากเปง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาวและประชาชนทั้งสองฝั่งมีความเป็นญาติพี่น้องและบางครอบครัวแต่งงานกัน เดิมคนไทยได้ไปทำมาหากินในฝั่งลาวตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและก่อนที่สปป.ลาวจะมีการเปลี่ยนการปกครอง ชาวบ้านทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงมีความสัมพันธ์กันเชิงประเพณีและวัฒนธรรม เช่น งานบวช งานแต่งงาน จะได้รับการบอกกล่าวให้ไปร่วมทำบุญหรือแสดงความยินดี และงานประเพณีมีสการองค์พระธาตุพนม ประชาชนสปป.ลาวจะเดินทางมาร่วมงาน การเปิดจุดผ่อนปรนชายแดนไทย-ลาว ชาวบ้านในชุมชนคิดว่าเหมือนกับการผ่อนปรนให้ประชาชนจาก

สปป.ลาวสามารถข้ามมายังฝั่งประเทศไทยเพื่อนำสินค้าที่มีอยู่ของทั้งสองฝั่งมาแลกเปลี่ยนกันทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านทั้งสองฝั่งมีอาชีพและมีรายได้ สำหรับฝั่งประเทศไทยการเกิดตลาดชุมชนทำให้ชาวบ้านได้มีโอกาสนำสินค้าที่มีในท้องถิ่นมาขายมากขึ้น นอกจากนี้คนลาวที่นำสินค้าทางการเกษตรหรือจากธรรมชาติมาขายฝั่งไทย เวลากลับบ้านได้ซื้อสินค้าจากฝั่งไทยกลับไปด้วย เป็นการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง และแม่คำรายหนึ่งในชุมชนกล่าวว่า “มีสินค้าอะไรก็เอามาแลกเปลี่ยนกัน ขายให้กันในราคาเป็นกันเอง ไม่มีพ่อค้าคนกลางมากดราคา” การเปิดจุดผ่อนปรนทุกวันอังคารและวันศุกร์ ปัจจุบันมีพ่อค้าแม่ค้าข้ามมาเฉพาะวันอังคารเท่านั้นเนื่องจากการซื้อขายสินค้ามีจำนวนลดลง แม่คำ พ่อคำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าจากฝั่งลาว 20 คน คณะกรรมการตลาดชุมชนท้องถิ่นบ้านหนาด (หมู่ที่ 1,2,11) ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านและตัวแทนของหมู่บ้านๆ ละ 2 คน รวมเป็น 9 คน มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ จัดสรรพื้นที่แผงขายสินค้า เก็บค่าเช่าแผงพ่อค้าแม่ค้า จัดสถานที่จอดรถให้เป็นระเบียบ ทำความสะอาดหลังตลาดเล็ก ซึ่งทางอบต.บ้านกลาง ได้สนับสนุนงบประมาณเป็นค่าตอบแทนให้กับคนทำความสะอาด จำนวน 2 คน เดือนละ 400 บาท/คน ทำความสะอาดเฉพาะทุกวันอังคารของแต่ละเดือน ผู้ใหญ่บ้านร่วมกับอาสาสมัคร เจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจควบคุมให้เป็นระเบียบภายในตลาดชุมชน การกำหนดเปิดจุดผ่อนปรน ให้จุดผ่อนปรนการค้าซื้อขายสินค้าที่จำเป็นต่อการอุปโภค บริโภค ไม่เป็นสินค้าต้องห้ามตามกฎหมายอื่นใดและกฎหมายศุลกากร สินค้าที่ห้ามนำเข้าโดยเด็ดขาด ได้แก่ สัตว์ปีกและสัตว์ปีก ผลิตภัณฑ์ ยาเสพติด ยาบ้า เป็นต้น หรือตามที่กฎหมายระบุไว้ เช่น ของป่า สัตว์ป่า กล้วยไม้ป่าและรายการห้ามนำเข้าและส่งออก ข้อมูลรายการสินค้านำเข้าสามารถขอทราบรายละเอียดได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและด่านศุลกากร ให้ซื้อขายสินค้าในบริเวณที่อำเภอเมืองนครพนม ได้กำหนดขอบเขตซื้อขายสินค้าภายในพื้นที่บ้านหนาดท่าและมีมูลค่าการค้าซื้อขายสินค้าไม่เกิน 500,000 บาท/คน/วัน ถ้าราคาสินค้าไม่เกิน 20,000 บาท ไม่เก็บภาษีอากร แต่ต้องเก็บค่าอากรปากกระวาง ณ จุดผ่อนปรน ต้องทำพิธีการ ณ ด่านศุลกากรนครพนมและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี ณ จุดผ่อนปรนการค้า กรมศุลกากรได้ตอบข้อหารือเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี ณ จุดผ่อนปรนการค้า “การนำสินค้าเข้ามาในปริมาณเล็กน้อยเพื่อการอุปโภคตามแนวชายแดน โดยซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน กรมศุลกากรไม่เรียกเก็บแต่อย่างใด สำหรับการนำสินค้ามาเป็นจำนวนมากเพื่อขายเอากำไร สินค้าดังกล่าวต้องเสียภาษี โดยเฉพาะพืชไร่บางชนิดต้องได้รับอนุญาตก่อนนำเข้าพื้นที่ เอกลักษณะของตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-ลาว มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมการซื้อขายแบบชาวบ้านโดยมีสินค้าจากการเกษตรและจากแหล่งธรรมชาติของพี่น้องจากฝั่งสปป.ลาว นำเข้ามาขายที่ตลาดชุมชนบ้านหนาดท่าแม่คำพ่อคำจากสองฝั่งสามารถสื่อสารหรือพูดคุยกันโดยใช้ภาษาท้องถิ่นที่สามารถเข้าใจได้ดี ปัจจุบันมีพ่อค้าภายนอกท้องถิ่น

ใกล้เคียงใช้รถบรรทุกขนาดเล็กเดินทางเข้ามาร่วมขายสินค้ามากขึ้น แต่ลักษณะเฉพาะที่ยังดำรงอยู่หรือเสน่ห์ของตลาดคือ พ่อค้าแม่ค้าในชุมชนสองฝั่งแม่น้ำโขงยังคงมีวัฒนธรรมซื้อขายแบบพื้นบ้านกรรมกรขนถ่ายสินค้าข้ามจุดผ่อนปรนเป็นแรงงานชาวลาวจำนวน 3 คน ชาวไทยจำนวน 1 คน ค่าแรงขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างผู้จ้างกับผู้รับจ้าง เช่น จำนวนมากจะคิดครั้งละ 100 บาท ถ้าจำนวนสินค้าน้อยจะคิดครั้งละ 50 บาท ในกรณีที่สินค้าบรรจุกระติบข้าวในกระสอบ คิดกระสอบละ 20 บาท ค่าขนส่งสินค้า ค่าเรือบรรทุกสินค้าพร้อมผู้โดยสารจาก สปป.ลาวมายังฝั่งประเทศไทย คิดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายโดยเจ้าหน้าที่ สปป.ลาวและเจ้าของเรือ ซึ่งเป็นชาวลาว (ค่าธรรมเนียม ผ่านด่านจากสปป.ลาว ชาวลาวเสียค่าธรรมเนียม 120 บาท ค่าเรือโดยสารไป-กลับคนละ 140 บาท) รวมเป็นเงินคนละ 260 บาท แต่ฝั่งไทยเก็บค่าธรรมเนียมชาวลาวคนละ 20 บาท การเปลี่ยนแปลงตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-ลาวตั้งแต่เริ่มเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2547 ได้มีการเดินทางไปมาของแม่คำพ่อคำและชาวลาวเดินทางมาซื้อขายสินค้าฝั่งไทย ทุกวันอังคาร เวลา 08.30 -14.30 น. ประมาณ 20 คน ในจำนวนนี้เป็นพ่อค้า 1 ราย แม่ค้าและพ่อค้าจากฝั่งไทยที่ข้ามฝั่งมาค้าขายที่ตลาดชุมชนบ้านหนาดท่า มี 2 ประเภท คือ (1) แม่ค้าและพ่อค้ารายย่อยหรือเรียกว่าเป็น แม่ค้าชาวบ้านจริงๆ ที่นำสินค้าจากธรรมชาติมาขาย เช่น กบ (ถ้ากบตาย ขายขีดละ 40 บาท ถ้ายังไม่ตายขายขีดละ 50 บาท) อังอาจ จิ้งหรีด จี๋หล้อ (จิ้งโกร่ง) (ขีดละ 40 บาท) ปลาช่อน ปลาเนื้ออ่อน ปูแดง (อาศัยอยู่บริเวณซอกหิน) มะขามป้อม ส้มมอ(ภาษาอีสาน) หรือสมอไทย ไม้ย่อยไฟ มัดละ 10 บาท ผักพื้นบ้าน แมงคาง หนังกวายเป็น สัตว์ป่า (นานๆ ครั้ง) เช่น กระแต หนูป่า บ่าง ซึ่งหาได้จากชายแดนลาว-เวียดนาม (2) แม่ค้ารายใหญ่ส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าคนกลาง (ซึ่งมีเชื้อสายเป็นคนเวียดนามหรือคนจีน) เดินทางมาซื้อสินค้าอย่างเดียวไม่ได้นำสินค้าจากสปป.ลาวมาขาย แม่ค้าและชาวบ้านจากฝั่งลาว เวลาเดินทางกลับนิยมซื้อสินค้าประเภทบริโภคภายในครัวเรือน ได้แก่ เสื้อผ้า ภาชนะพลาสติก น้ำมันพืช น้ำปลา ผงชูรส (ชาวลาวเรียกว่าแป้งนัวซึ่งนิยมซื้อกันมาก) นม เยลลี่ผลไม้ น้ำอัดลม เครื่องดื่มชูกำลัง ขนมคบเคี้ยว เป็นต้น ซึ่งสินค้าเหล่านี้มีราคาถูกกว่าฝั่งลาว เมื่อเดินทางไปซื้อสินค้าในตัวเมืองนครพนมจะจ้างรถบรรทุกสินค้ากลับมาฝั่งจุดผ่อนปรนเพื่อนำสินค้าข้ามไปที่ฝั่ง สปป.ลาว เสียค่าข้ามจำนวน 20 บาท อายุของผู้ค้าไทย-ลาว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25-50 ปี พ่อค้าแม่ค้า ฝั่งไทยที่อาศัยอยู่ หมู่ที่ 1,2 และ 11 มีจำนวนประมาณ 30 คนและรวมกับพ่อค้า แม่ค้าที่มาจากบริเวณใกล้เคียง ต่างอำเภอและต่างจังหวัด รวมกันประมาณ 100 คน เช่น อำเภอเมือง อำเภอธาตุพนม และต่างจังหวัด เช่น สกลนคร อุบลราชธานี เป็นต้น ช่วงฤดูแล้งฝั่งไทยมีบริเวณชายหาดที่กว้างกว่าฝั่ง สปป.ลาว ทำให้ชาวบ้านปลูกพืชผักมากขึ้น เช่น ตะไคร้ ต้นหอม ข่า กะหล่ำปลี ผักกาดขาวคะน้า หอมแบ่ง ผักชีฝรั่ง แตงกวา มันแกว ปัจจุบันจำนวนประชาชนจากฝั่ง สปป.ลาวที่ข้ามผ่านจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านหนาดท่า มีจำนวนลดลง เนื่องจากการเก็บค่าธรรมเนียมและค่า

ขนส่งสินค้าจากฝั่ง สปป.ลาว มีอัตราสูงขึ้น ทำให้ผู้ค้าขายไม่คุ้มกับการนำสินค้ามาขายหรือได้กำไรน้อยลง แม่ค้ารายย่อยชาวลาวยังคงนำสินค้ามาขายฝั่งไทย เพื่อจะได้มีโอกาสซื้อสินค้าที่จะนำไปใช้ภายในครอบครัวซึ่งมีสินค้าราคาถูกกว่าฝั่ง สปป.ลาว การติดต่อซื้อขายพ่อค้า แม่ค้าชาวไทยและชาวลาว ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ซึ่งแม่ค้าชาวลาวจะมีซิมการ์ดอยู่ 2 ซิม ซึ่งใช้ติดต่อระหว่างฝั่งไทย-ลาวและติดต่อภายในสปป.ลาว เส้นทางและการไหลเวียนของสินค้า (Flow Diagram) จากแหล่งผลิตสินค้าภายในและภายนอกท้องถิ่น ประเภทสินค้าที่พ่อค้า แม่ค้าจากฝั่ง สปป.ลาว ที่เดินทางผ่านจุดผ่อนปรนชายแดนไทยบริเวณบ้านหนองท่า ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และบ้านปากเปง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สินค้าที่มาจากธรรมชาติ ได้แก่ สัตว์ป่าขนาดเล็กซึ่งนานๆครั้งจะมีมาจำหน่าย เช่น กระแต หนูป่า บ่าง กบ อึ่งอ่าง จี๋ล่อ (จิ้งโกร่ง) ปลาช่อน ปลาเนื้ออ่อน ปลากดคัง ปลาไน ปลาเพ้า ปูแดง มะขามป้อม ส้มมอ(สมอไทย) ไม้อ้อยไฟ ผักพื้นบ้าน หอยขม สหระยน้ำจืด (เทา-โก) แมงแคง ส่วนใหญ่สินค้าของแม่ค้าจากฝั่ง สปป.ลาว มาจากธรรมชาติ ตามป่า ลำห้วย บึง หนอง แหล่งน้ำตามธรรมชาติ หรือจากสัตว์เลี้ยง เช่น หนังกวายเป็น ปูแดงหาตามซอกหินตามที่เป็นที่ดอนและใส่ภาชนะซึ่งไว้ พอมีจำนวนมากจึงนำมาขายที่ฝั่งไทย สินค้าที่นำมาขายหลายอย่างขึ้นอยู่กับฤดูกาล **ฤดูที่อากาศเย็นลง** ได้แก่ ปูหิน หอย กบ หนอนไม้ไผ่ กระบ กูยอ มะขามป้อม (กรณีมะขามป้อมที่ฝั่งลาวเริ่มหายากมากขึ้นเพราะมีการตัดต้นมะขามป้อมบริเวณไร่นาบางครั้งเวลาชาวบ้านเก็บผล มักตัดยอดเพื่อความสะดวกในการเก็บมะขามป้อมมาขายและชาวลาวนิยมนำมาขายเป็นจำนวนมากเพราะฝั่งไทยนิยมเอาไปทำสูตรน้ำหมักเพื่อสุขภาพ) แม่ค้าชาวลาวบางคนซื้อสินค้าเหล่านี้จากชาวบ้านลาวแล้วจึงนำมาขาย เสมือนเป็นแม่ค้าคนกลางระหว่างชาวบ้านลาวและชาวบ้านไทย เช่น กบ อึ่งอ่าง ปลา **ฤดูร้อนหรือฤดูแล้ง** ได้แก่ ปูแดง ปลากิ้งก่า เห็ดกระด้าง แมงดา ซึ่งหาจากธรรมชาติ **ฤดูฝน** สินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มาจากแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ เห็ด หน่อไม้ กบ ซึ่งฝั่งสปป.ลาว ยังมีธรรมชาติที่ดีกว่าฝั่งไทย ประเภทสินค้าที่นำเข้ามาจากประเทศที่ 3 ผ่านประเทศเวียดนามแล้วมีพ่อค้าคนกลางชาวลาวไปรับซื้อมาขายที่ประเทศลาวแล้วมีแม่ค้ารายย่อยชาวลาวไปซื้อเพื่อมาขายที่ฝั่งไทยโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านปากเปง สปป.ลาว เช่น ทับทิมจีน ขายกิโลกรัมละ 40 บาท แอปเปิ้ลจีนขายลูกละ 10 บาท แม่ค้าชาวลาวที่นำสินค้ามาขายฝั่งไทย มีรายได้จากการขายสินค้าของตนที่นำมาขายเฉลี่ยคนละประมาณวันละ 300 บาทและตลาดชุมชนชายแดน ปิดเวลา 14.30 น. ซึ่งความจริงตลาดเริ่มวายเวลาประมาณ 11.30 น. สำหรับแม่ค้าพ่อค้าคนไทยมี 2 ประเภท คือ 1) แม่ค้าในชุมชน (หมู่ที่ 1,2,11) นำสินค้าทางการเกษตรมาขาย เช่น ผักพื้นบ้าน ผักสวนครัว กัญชง (บางครั้งมีผู้สูงอายุในชุมชนนำกล้วยน้ำหว้า กล้วยหอมเขียว น้อยหน่า ซึ่งมีปริมาณไม่มาก นำมาฝากขายกับแม่ค้าในชุมชนที่รู้จักกัน) มะละกอ ข้าวโพด มะขามป้อม (แม่ค้าในชุมชนรับซื้อจากชาวลาวที่นำมาส่งฝั่งไทย) หอย แมงแคง

บางคนขายขนม เช่น ขนมครก ขนมปัง 2) พ่อค้าแม่ค้ามาจากภายนอกชุมชนใกล้เคียง ต่างอำเภอและต่างจังหวัด นำสินค้ามาขายประเภท ข้าวเม่า เห็ดผึ้ง เห็ดนางฟ้า หอยขม มะนาว พริก หอม กระเทียม สะเดา หน่อไม้ กัญชง ไข่ต้ม ปลาทุ ปลาแห้ง ปลาหมึกแห้ง หนังกวายเป็น ปลาร้า เนื้อหมู เนื้อวัว (มีพ่อค้าแม่ค้าขายมากกว่าเนื้อหมู) แต่ชาวลาวนิยมซื้อทั้งเนื้อหมูและเนื้อวัวไปบริโภค เพราะเนื่องจากฝั่งไทยมีคุณภาพดีกว่าและถูกกว่า อาหารทะเล เช่น หอยแมลงภู่ หอยแครง ส่วนสินค้าประเภทสิ่งของเครื่องใช้ได้แก่ เสื้อผ้า สินค้าประเภทพลาสติก (กะละมัง ตะกร้า ถ้วย ขาม ไม้แขวนเสื้อ) ของเล่นเด็ก กระสอบป่าน เครื่องจักสาน อุปกรณ์ที่ใช้ในครัวเรือน (มีด ครก เต้าไฟ) อุปกรณ์การเกษตร (จอบ เสียม) สินค้าประเภทอื่นๆ เช่น น้ำหอมที่ขายตามตลาดนัด อุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ เครื่องจักรกลขนาดเล็กสำหรับเลี้ยงไม้ เครื่องจักตอก (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) เครื่องเสียบไม้ไฟฟ้า พ่อค้าแม่ค้าชาวไทยบางคนขายได้น้อยหรือไม่ได้เลย เนื่องจากความต้องการของผู้ซื้อ มีน้อยกว่าสินค้าที่นำมาขาย สินค้าประเภทที่ห้ามนำเข้าและส่งออก เช่น สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ยังไม่พบเห็น ที่ผ่านมาพบแต่กรณีการลักลอบนำกล้วยไม้ป่ามาจำหน่ายแต่มีปริมาณไม่มากและถ้าจับได้ถูกปรับไม่เกิน 1,000บาทและดำเนินคดีตามกฎหมาย

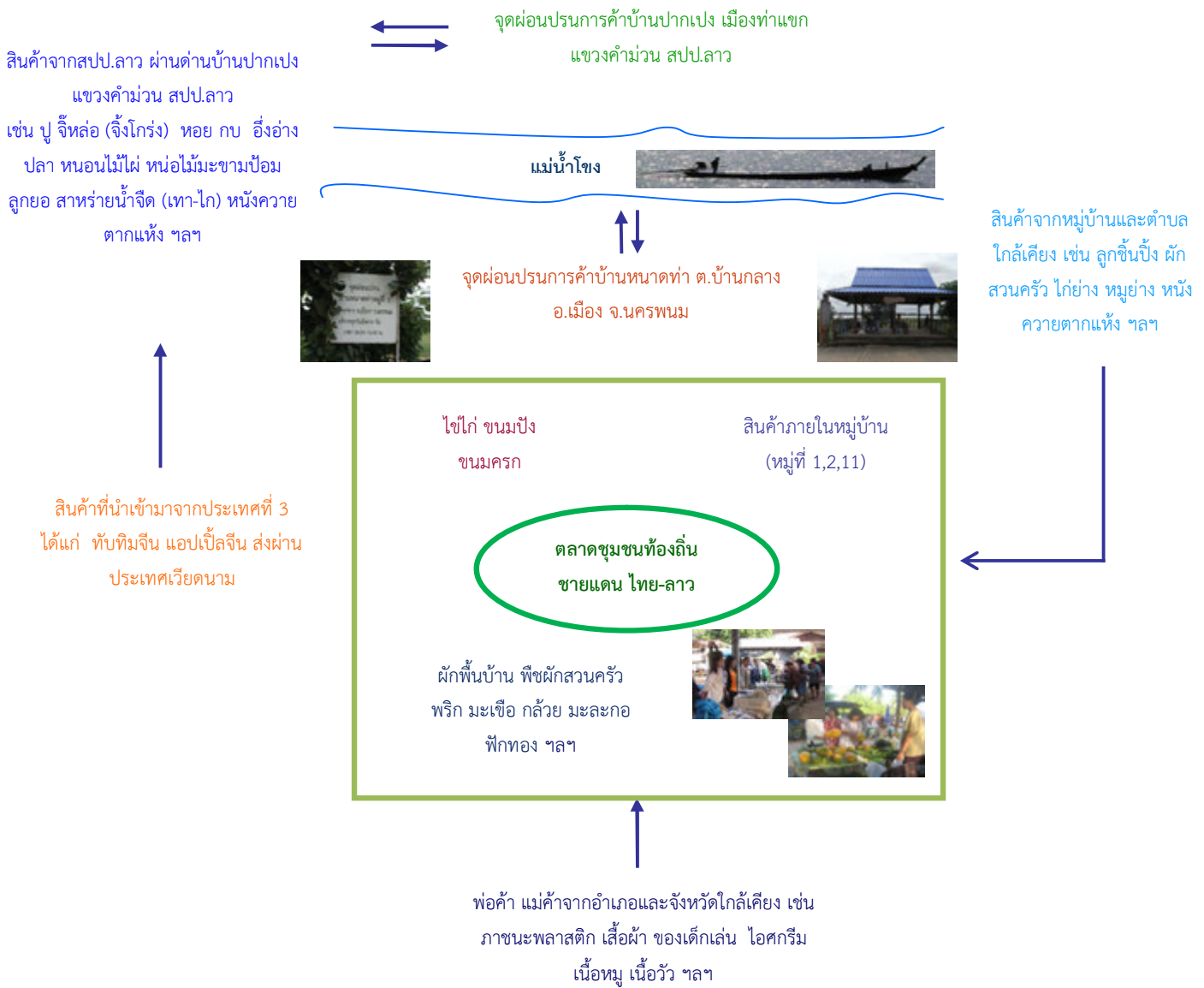
ผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-ลาว ด้านเศรษฐกิจ คนในชุมชนมีโอกาสทำงานและมีอาชีพเสริมเพิ่มขึ้น เช่น การค้าขาย การรับจ้างและทำให้ผู้คนภายนอกท้องถิ่นเดินทางมาเที่ยวชมและซื้อสินค้าที่ตลาดชุมชนชายแดนไทย-ลาว การค้าขายในตลาดชุมชน ช่วงต้นปี พ.ศ. 2548-2551 แม่ค้ารายหนึ่งที่บ้านหนองท่า(หมู่ที่ 2) กล่าวว่า เคยขายได้ วันละ 30,000 บาท (เฉพาะวันเปิดตลาดชุมชนท้องถิ่นเวลา 08.30-14.30 น.) ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2552 เริ่มขายสินค้าได้ลดลงเหลือวันละ 3,000 บาท เนื่องจากพ่อค้าแม่ค้าและชาวลาวข้ามมาน้อยลงเนื่องจากด่านฝั่งสปป.ลาว (บ้านปากเปง) เก็บค่าธรรมเนียมสูงขึ้น เช่น จากเดิมเคยเสียค่าธรรมเนียมและค่าเรือ โดยสารไปกลับคนละ 120 บาท ปัจจุบันเป็น คนละ 260 บาท นอกจากนี้ชาวลาวนิยมไปซื้อสินค้าที่ศูนย์กระจายสินค้า บ้านปากเซ เมืองหนองบก แขวงคำม่วน สปป.ลาว และการคมนาคมที่สะดวกขึ้น เช่น สะพานมิตรภาพไทย-ลาว (แห่งที่ 3) จังหวัดนครพนม จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนที่ ต.ธาตุพนม อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (ทุกวันจันทร์และพฤหัสบดี เวลา 08.00-14.00 น.) และเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับจุดผ่านแดนถาวร สะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 อ.เมืองนครพนม จ.นครพนม นอกจากนี้กำลังมีการก่อสร้างห้างสรรพสินค้าของเอกชนรายหนึ่งบริเวณใกล้บ้านหนองท่าและชุมชนใกล้เคียง รวมทั้งสินค้าที่ผ่านผู้แทนจำหน่ายของบริษัท (franchise) ด้านสังคม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นฐานชาวบ้านทั้งสองฝั่งไทยและลาวมีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติมาแต่ในสมัยบรรพบุรุษ ข้ามไปมาติดต่อกันมานานแล้วระหว่างญาติพี่น้องทั้งสองฝั่งและบางครอบครัวแต่งงานกันระหว่างคนไทยกับคนลาว รวมทั้งการร่วมงานบุญ ประเพณี บวชนาค ขึ้นบ้านใหม่ แต่หลังจากสปป.ลาว เปลี่ยนแปลง

การปกครองทำให้ความสัมพันธ์ของประชาชนทั้งสองฝั่งเปลี่ยนแปลงไปบ้างพอสมควร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่และความสัมพันธ์ระดับประเทศทั้งสอง ชาวลาวยุคใหม่ได้ขออนุญาตเดินทางผ่านจุดผ่อนปรนเพื่อมารักษาที่ฝั่งไทย ซึ่งแพทย์มีความเชี่ยวชาญการรักษาโรค ซึ่งชาวลาวยุคใหม่มีความเชื่อมั่นต่อการรักษา โดยเฉพาะคนไข้ที่มีอาการหนักและมีโรคภัยไข้เจ็บที่ร้ายแรง

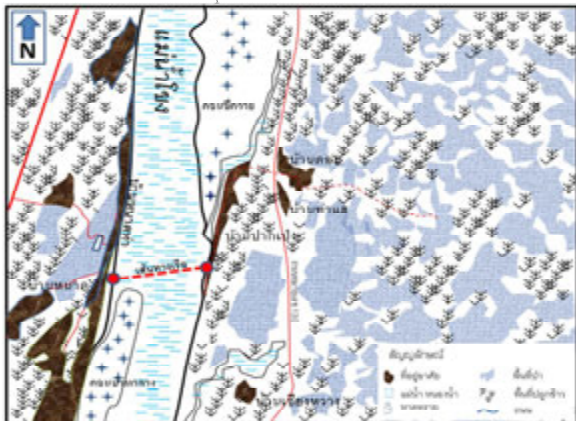
ปี พ.ศ. 2554 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง ได้สนับสนุนการจัดประเพณีลอยกระทงเป็นครั้งแรก เพื่อเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ทั้งสองฝั่งให้มาทำงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสินค้าจากฝั่งสปป.ลาว เกือบทั้งหมดเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม แต่ในอนาคตอาจมีผลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น รวมทั้งการห้ามการนำเข้าสัตว์ป่า

และพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ยกเว้นได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมวิชาการเกษตรผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกหรือจำ หรือทั้งจำทั้งปรับ ด้านการพัฒนาและความเข้มแข็งของชุมชน ผู้นำชุมชนบ้านนาเดียงเจ้าหน้าที่ฝั่งไทยและสปป.ลาว มีการประสานงาน ป้องกันและแก้ปัญหาการลักลอบนำยาเสพติดข้ามประเทศและร่วมกันแก้ไขปัญหาสินค้า ต้องห้าม สินค้าลิขสิทธิ์ สินค้าหนีภาษี บ้านนาเดียง (หมู่ที่ 1,2,11) ได้ร่วมกันตั้งคณะกรรมการตลาดชุมชนท้องถิ่นเพื่อบริหารตลาดให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนชาวลาว ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวแทนชาวบ้านร่วมกันตรวจสอบบุคคล เดินทางเข้า-ออก ตามพื้นที่ชายแดนเพื่อความสงบและความปลอดภัยของชุมชน บทบาทของอบต.บ้านกลางมีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาตลาดชุมชนท้องถิ่น ไทย-ลาว เช่น สนับสนุนด้านงบประมาณและดำเนินกิจกรรมบางอย่างที่ดำเนินการโดยชาวบ้าน บ้านนาเดียง ปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาและความเข้มแข็งของชุมชน ในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาเยาวชน ปัญหายาเสพติด ปัญหาคุณภาพการศึกษา ปัญหาการบริหารจัดการโครงการระดับพื้นที่ตามนโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการ SML โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท โครงการจำหน่ายราคาข้าว เป็นต้น

แผนผังการไหลเวียนของสินค้าตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย - ลาว

แผนที่ แสดงตำแหน่งตลาดชุมชนบ้านหนาดท่า - บ้านปากเปง

แผนที่ แสดงเส้นทางขนส่งตลาดชุมชนท้องถิ่นไทย - สปป.ลาว

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย – ลาว : กรณีศึกษาบ้านหนาดท่า ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมและบ้านปากเปง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต้องการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างผู้ค้าท้องถิ่นชายแดนไทย-ลาว โดยผ่านการซื้อขายสินค้าเฉพาะสินค้าท้องถิ่นและเป็นของชาวบ้านทั้งสองประเทศเป็นหลักทำให้เห็นวัฒนธรรมการค้าตามธรรมชาติและการซื้อขายสินค้าจากรูทกิจโรงงาน ข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ของสปป.ลาวอำนวยความสะดวกและลดการเก็บค่าธรรมเนียมให้น้อยลงเพราะส่วนใหญ่แม่ค้าฝั่ง สปป.ลาว นำสินค้าจากธรรมชาติมาขายได้กำไรลดลง นอกจากนี้หน่วยงานฝั่งไทยควรส่งเสริมสนับสนุนตลาดชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-ลาว ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นตลาดวัฒนธรรมชุมชนและเป็นเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพของชาวบ้านทั้งสองประเทศ

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะกรรมการตลาดชุมชนท้องถิ่นบ้านหนาดและชาวบ้าน (หมู่1,2และ11) รวมทั้งผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ที่ให้ความร่วมมือและความสะดวกในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

8. การอ้างอิง

- [1] กระทรวงการค้าสปป.ลาว.[ม.ป.ป.].ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสปป.ลาวและภาวะการค้าระหว่างประเทศไทยกับสปป.ลาว.ค้นเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2555 จาก http://www.boi.go.th/thai/clmv/Lao/InterTrade_3_print.htm.co.th.
- [2] ขวัญกมล ดอนขวา. (2006). ศักยภาพและแนวโน้มการค้าชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

- [3] จุฑารักษ์ ชันทะชา (2551).แนวทางการพัฒนาการส่งออกสินค้าผ่านเขตชายแดนไทย-ลาว. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [4] ชีวิต สารพัตร. (2554).อิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของ ประชาชนในชุมชนชายแดน Influence of Border Trade Cultural Assimilation Public policy (Border Trade and Cultural Encouragement) Affecting the Way of Life of People in the Border Community.วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม 2554.
- [5] ธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.(2539).ปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว นครพนม-คำม่วนและเชียงราย-บ่อแก้ว.กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- [6] พิเชิด เดชนีรนาท.(2542).เศรษฐกิจสัมพันธ์ไทย-ลาว.วารสารส่งเสริมการลงทุน,10(5),50-53.
- [7] ศักรินทร์ นนทพจน์, มัลลิกา สมพลกรัง.(2551).ระบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนการค้ากรณีศึกษาจังหวัดหนองคาย (Border Trade Economy at Temporary Permitted Point, Thailand – Laos Case study: Nong Khai Province) .[ม.ป.ท.:ม.ป.พ.].
- [8] สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม.(2550).มูลค่าการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาวด้านจังหวัดนครพนม.ค้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2555 จาก <http://www.dft.moc.go.th/nongkhai/detail.htm>.